

(verscheen in Horizon, april 2003)

De weg van de Opgestane

Het evangelie leren lezen vanuit het einde

Van de vier evangelisten spreekt Markus het meest ingehouden over de opwekking van de gekruisigde Jezus. Het is een uiterst sobere vertelling voor de Paasmorgen. Waar wij als hoorders en lezers wellicht een uitbundig verhaal hadden verwacht, begeleid met tromgeroffel en trompetgeschal, daar moeten we het doen met een enkel woord. Dat is opmerkelijk en onderscheidt zich vaak van de wijze waarop het Paasfeest in onze kerken wordt gevierd. Helemaal wanneer we het evangelie van Markus lezen zonder die latere toevoeging, het zogenaamde onechte slot van Markus, blijven we op het eerste gezicht met lege handen achter. Dat wat een climax had moeten zijn in het evangelie, na de berichten over lijden en kruisdood, lijkt eerder op een anticlimax. Hoe kun je nu het evangelie, de blijde boodschap, laten eindigen met de woorden, 'En zij zeiden niemand iets, want zij waren bevreesd'? Net als de andere evangelisten zegt ook Markus niets van de 'opstanding' zelf. Dat gebeuren blijft in het evangelie een open plaats. Dat is een geheim dat nu eenmaal niet in het bereik ligt van ons mensen. Elk woord daarover zou in gebreke blijven. Ja, dat van de 'opwekking' zelf niet wordt gesproken is een teken van het onvergelykelijke van dit gebeuren. Is er een teken van dat dit zich onttrekt aan elk beeld en elk woord waarover wij beschikken. Waar de vrouwen uit het Markusevangelie het op de eerste dag van de week mee moeten doen is het wonderlijke bericht van die jongeling die daar zit 'ter rechterzijde' in het graf. Het is een uiterst korte Paaspreek:

'Weest niet ontsteld.

Gij zoekt Jezus, de Nazarener, de gekruisigde.

Hij is opgewekt.

Hij is hier niet.

Zie de plaats waar zij hem hebben gelegd.

Maar gaat heen, zegt zijn leerlingen en Petrus dat hij u voorgaat naar Galilea.

Daar zult gij hem zien, gelijk hij u heeft gezegd.'

Van de 'opstanding' zelf spreekt de jongeling niet, maar hij vertelt van de opgestane. Hij wijst de vrouwen op de plaats waar hij niet is. De open plaats van het evangelie. Die lege plaats illustreert de 'opstanding'. Het is geen stilstaand moment waar wij omheen zouden kunnen lopen, maar een gebeuren vol dynamiek. Degene die deze vrouwen op de eerste dag der week zoeken, namelijk Jezus de gekruisigde, wordt in het graf niet gevonden. Het bericht dat zij in het graf te horen krijgen is tweërlei. Om te beginnen worden zij uitgenodigd om te zien op die lege plaats. Maar direct in het verlengde daarvan worden zij opgeroepen om niet bij die plaats te blijven, maar heen te gaan om aan te kondigen dat hij elders te zien is, namelijk in Galilea, waar hij hen voorgaat.

En net als die vrouwen blijven ook wij als hoorders met enige verlegenheid achter. De grote vraag bij dit open einde van het evangelie is waar wij het Galilea van Markus kunnen vinden. Waar kunnen we hem ons zien voorgaan in Galilea? Waar kunnen wij de opgestane vinden? In de recent verschenen bundel uit de nalatenschap van dichter/theoloog Thomas Naastepad over het evangelie naar Markus, wordt deze vraag met de schriften open benaderd. Net als Ben Hemelsoet deed, wijst ook Naastepad erop hoezeer dit einde van het evangelie

verwijst naar het begin ervan. Naastepad zegt: 'Jezus zien voorgaan in Galilea, wat kan dat anders betekenen dan dat men van hieruit het evangelie van Markus opnieuw gaat lezen!'. Het Galilea waar Jezus ons voorgaat, daarnaar zal ook de lezer moeten gaan. Willen wij een antwoord op de vraag wie de opgestane is, dan zullen wij nergens anders dan bij het evangelie zelf te rade moeten gaan. De zon die op de dag van de opgestane opgaat, schijnt door heel het evangelie heen. Die jongeling in het graf (is het misschien de evangelist zelf?) roept ook ons als hoorders en lezers op telkens weer te beginnen bij het begin: '... en Jezus ging naar Galilea om het evangelie Gods te prediken' (Mk. 1:14). Niet alleen aan het einde van het evangelie krijgen wij te horen van de opgestane, heel het evangelie gaat over de weg die de opgestane gaat. De centrale vooronderstelling van de evangeliën is de opstanding van de gekruisigde Jezus uit de dood. Het verhaal van Jezus van vóór zijn dood en opstanding wordt verteld tegen de achtergrond van zijn presentie daarna. In die oproep om te leren lezen vanuit Pasen, mogen wij misschien tegelijk de oproep horen om te leren *leven* vanuit dit einde. Net zoals die mens die in het verhaal van Genesis op de zesde scheppingsdag aan de doodsmachten wordt ontrukkt. En, treffend verbeeld door Chagall, door de engel het leven wordt binnengedragen.

Ad van Nieuwpoort

Th. J. M. Naastepad, Menswording, Uitleg van het evangelie naar Markus, Baarn 2000